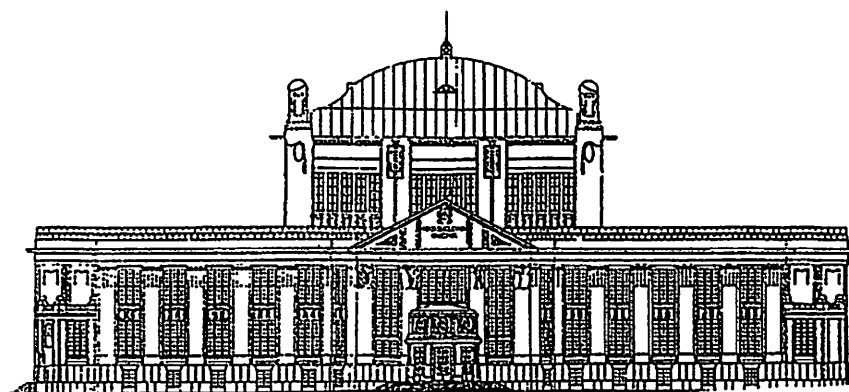

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

**IZVJEŠTAJ O RADU
U 2023. GODINI**

Zagreb, veljača 2024.

Sadržaj

Uvod	3
O nama	6
Smjer razvoja i ciljevi	8
Ostvareno u 2023. godini	9
1. Dostupnost gradiva	9
Obradba i opis gradiva	9
Dostupnost i uporaba preko <i>online</i> kataloga i portala	12
Dostupnost gradiva i uvjeti za korištenje njime u Arhivu	13
2. Uključenost korisnika i javnosti	14
Programi namijenjeni široj javnosti	14
Znanstvenoistraživačka djelatnost	21
Izdavačka djelatnost	22
Suradnja s obrazovnim ustanovama	27
Komunikacija s javnošću	27
3. Podrška stvarateljima gradiva u upravljanju dokumentacijom	29
Evidencije o stvarateljima/imateljima i o gradivu izvan arhiva	29
Nadzor nad stvarateljima i imateljima arhivskog gradiva	29
Stručna podrška u zaštiti gradiva izvan arhiva	30
Stručno usavršavanje djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva	31
Preuzimanje gradiva u Arhiv	31
4. Poboljšanje uvjeta za dugoročno očuvanje i iskoristivost gradiva	32
Uređenje novih spremišta	32
Postojeća arhivska spremišta	32
Upravljanje gradivom u spremištima	32
Mjere aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva: tehničko opremanje, konzerviranje i restauriranje, mikrofilmiranje, digitalizacija	32
5. Sposobnosti i kompetencije	35
Matični poslovi arhivske službe	35
Povećanje stručnih i organizacijskih sposobnosti Arhiva i osiguranje dostupnosti resursa iz više izvora	35
Administrativna i tehnička podrška radnih procesa i sustava Arhiva	36

Uvod

U okviru zakonom propisanih zadaća i Nacionalnoga plana razvoja arhivske djelatnosti, plan rada HDA-a za 2023. godinu bio je kontinuirano usmjeren na ostvarenje dvaju velikih ciljeva:

1. **osigurati pretpostavke za uspješno obavljanje arhivske djelatnosti,**
2. **osigurati dostupnost i brz pristup arhivskoj baštini.**

U 2023. prvome smo se cilju nastojali približiti nizom aktivnosti koje su posebice bile usmjerene na povećavanje prostornih kapaciteta za pohranu gradiva. Uređenje dodatnih spremišnih prostora u Kerestincu znatno je pridonijelo ne samo zaštiti i očuvanju pisane baštine koja se čuva u HDA-u već i dijela stvaratelja te posjednika gradiva čiji su objekti stradali u potresima 2020., jer je ondje u propisanim i kontroliranim uvjetima trenutačno pohranjeno gradivo šestero stvaratelja iz naše nadležnosti (Državno izborno povjerenstvo, Hrvatski glazbeni zavod, Hrvatski športski muzej, Hrvatski institut za povijest, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), na čijim je zgradama započela konstrukcijska obnova. Izgradnjom i uređenjem dodatnih kapaciteta u protekloj godini, uz konstantnu podršku nadležnoga Ministarstva kulture i medija, i u sljedećem ćemo razdoblju moći izići ususret drugim potencijalnim stvarateljima/posjednicima gradiva koji imaju poteškoća u rješavanju problema smještaja arhivskoga gradiva.

U promatranome smo se izvještajnom razdoblju brinuli i o razvoju novih kompetencija i o stručnom usavršavanju svojih djelatnika te nastavili unaprjeđivati radne i organizacijske procese. Također smo pratili, implementirali te dijelom prevodili razne međunarodne norme i standarde, napose novu normu Međunarodnoga arhivskog vijeća, *Record in Context*, koja je osnovom novoga arhivskog informacijskog sustava koji je pred završetkom izradbe.

Među temeljnim zadaćama javnih arhiva također je podrška stvarateljima u upravljanju zapisima koji nastaju njihovim radom. Posebno smo zadovoljni kontinuitetom održavanja i brojem polaznika redovnih i specijaliziranih tečajeva o uredskom poslovanju i upravljanju dokumentacijom, te podrškom stvarateljima koja se ostvaruje kroz nekoliko vidova aktivnosti: redovne stručne nadzore, odobravanje internih akata za upravljanje dokumentacijom, odobravanje izlučivanja dokumentarnoga gradiva kojemu su istekli rokovi čuvanja, davanja stručnih mišljenja o postupanjima s gradivom te drugih oblika pojedinačne ili skupne podrške.

Permanentno nastojimo povećati aktivnosti koje dovode do povećanja dostupnosti gradiva, prije svega digitalizacijom te posljedično tomu sudjelovanjem u raznim digitalnim repozitorijima, ali i unaprjeđenjem korisničkih procedura za korištenje analognim gradivom *in situ*. Dostupnosti gradiva, odnosno, njegovoj dugoročnoj očuvanosti i višestrukoj iskoristivosti jednako pridonose već spomenute aktivnosti podrške stvarateljima i posjednicima gradiva u upravljanju dokumentacijom, kao i mnoštvo programa namijenjenih širokoj publici raznih profila.

U 2023. godini nastavljen je pozitivan trend u obradbi i opisu nedostatno sređenoga arhivskog gradiva. Kroz program zaštitnoga i sigurnosnog snimanja te kroz više pojedinačnih posebnih programa, digitalizirane su znatne količine gradiva. Podatci o gradivu sustavno su objavljivani u vlastitom *online* katalogu i na drugim relevantnim portalima.

Arhivskim gradivom i drugim uslugama arhiva koristile su se brojne kategorije korisnika različitih interesa i potreba te je u 2023. godini nastavljen trend rasta ponude informacija preko raznovrsnih programe. Nakon dvogodišnjih ograničenja izazvanih protupandemijskim mjerama, događanja su opet u punoj mjeri organizirana u fizičkome obliku te u opsegu otprije 2020., a uz unaprjeđivanje programa osmišljenih tijekom pandemije – kreiranih na podlozi suvremenih tehnoloških mogućnosti (vlastiti YouTube kanal, virtualne izložbe,

prenošenje događanja u realnome vremenu - *streaming*, *online* skupovi i tečajevi) – postignuta je dodatna dobrobit za ukupnu društvenu zajednicu.

Nastavljena je suradnja s obrazovnim i znanstvenim institucijama, a ostvareno je i sudjelovanje naših stručnjaka u više domaćih i međunarodnih projekata. Internetske stranice svakodnevno se popunjavaju novim i naprednijim sadržajima. Komunikacija s javnošću sve se opsežnije i sadržajnije ostvaruje preko službenih mrežnih stranica, ali napose preko društvenih mreža (Facebook i Instagram) koje omogućuju neposredniju komunikaciju u realnome vremenu.

Zadovoljni smo i ostvarenom suradnjom s medijima te interesom koji su u 2023. pokazali za izvješćivanje o našim programima i redovnoj djelatnosti. O našim su izdanjima izvješćivali i feljtonistički prikazivali tiskani mediji (Večernji list, Jutarnji list, Globus, Vijenac), elektronički mediji (t-portal, historiografija.hr), radio-televizijska produkcija: HRT (Vijesti iz kulture, središnji i drugi dnevници, emisija *Art a la carte*, znanstvena emisija *Prometej*, mozaična emisija *Dobro jutro, Hrvatska*), N1 televizija, RTL, Nova TV, potom radijski programi: HRT 3 (*Filmomanija*), Radio Sljeme (*Pozivnica*, *Nepregledno blago*) i dr.

Konferencija za medije u povodu Međunarodnoga tjedna arhiva, 1. lipnja 2023.

Državni tajnik Ministarstva kulture i medija Ivica Poljićak daje izjavu u povodu obilježavanja Međunarodnoga tjedna arhiva Hrvatskoj Hrvatskoj radio-televiziji za središnji Dnevnik

O nama

Hrvatski državni arhiv javna je ustanova u kulturi čiji je osnivač Republika Hrvatska. Nadležan je za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela, drugih javnih institucija te privatnih pravnih i fizičkih osoba, obitelji i pojedinaca važnih za državu u cjelini. Kao središnji i matični državni arhiv pružamo potporu drugim arhivima i organizacijama koji čuvaju arhivsko gradivo te vodimo središnje nacionalne arhivske evidencije. Djelokrug i poslovi HDA-a uređeni su Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima i pripadajućim provedbenim propisima.

Osnovna je zadaća HDA-a identificirati arhivsko gradivo koje ima trajnu važnost za Republiku Hrvatsku, njeno društvo i nacionalni korpus izvan zemlje te ga sačuvati i učiniti lako dostupnim svim korisnicima pod jednakim uvjetima. Na taj se način brinemo o zaštiti arhivskoga gradiva kao dijela nacionalne kulturne baštine, pridonosimo kulturnom životu i informiranosti građana, ostvarivanju njihovih prava i interesa, kao i ostvarivanju prava i interesa Republike Hrvatske

HDA se skrbi o najvećoj i najznačajnijoj cjelini arhivskoga gradiva u zemlji. U 2264 arhivska fonda i zbirke nastalih djelovanjem središnjih državnih tijela, državnih upravnih organizacija, pravosudnih tijela, prosvjetnih, kulturnih, zdravstvenih, vojnih i vjerskih ustanova, kao i djelatnošću udruga te istaknutih pojedinaca, obitelji i hrvatskoga iseljništva, čuva se oko 31 000 d/m gradiva. S obzirom na medij, specifične cjeline čine zbirke fotografija Fototeke HDA-a s više od 2 300 000 fotografija različitih tehnika, te Mikroteka s više od 10 000 000 snimaka dokumenata iz različitih ustanova iz Hrvatske i svijeta. Čuvamo također nacionalnu filmsku baštinu, zbirku stranoga filma, kao i popratno filmsko i drugo audiovizualno i fonogradivo. Knjižnica HDA-a sadržava više od 165 200 svezaka knjiga i časopisa, te je jedna od najvrednijih specijalnih knjižnica u Hrvatskoj.

U našoj je nadležnosti oko 650 kategoriziranih stvaratelja i posjednika arhivskoga gradiva, kojima pružamo potporu u upravljanju dokumentacijom nastalom njihovim radom, te nadziremo rukovanje i pohranu arhivskoga gradiva kako bi ono bilo dugoročno očuvano. Postojeće fondove i zbirke u HDA-a nastojimo sustavno obogaćivati novim akvizicijama. Prema stručnim procjenama, na terenu se nalazi još oko 26 000 d/m konvencionalnoga arhivskog gradiva koje u relativno kratkom vremenu treba preuzeti u Arhiv i u analognom i digitalnom obliku, a napose je zahtjevan zadatak preuzimanja gradiva koje je izvorno nastalo u digitalnome obliku.

Djelatnost Arhiva provodi se u devet odjela:

- Odjel za zaštitu i obradu arhivskog gradiva
- Odjel za informacije i komunikaciju
- Središnji fotolaboratorij
- Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju
- Hrvatska kinoteka
- Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije
- Odjel općih i računovodstvenih poslova
- Odjel Depozit Zagrebačke nadbiskupije
- Zavod „Ivan Kukuljević Sakcinski“

na nekoliko lokacija u Zagrebu i okolici.

Sjedište HDA-a nalazi se u Zagrebu, na Marulićevu trgu 21, gdje su ujedno najveći korisnički prostori (Velika čitaonica te čitaonica Metropolitanske knjižnice), prostori za programe namijenjene javnosti, uredski prostori najvećega broja odjela (Odjel za zaštitu i obradu arhivskog gradiva, Odjel za informacije i komunikaciju, Metropolitanska knjižnica Odjela

Depozit Zagrebačke nadbiskupije, Središnji fotolaboratorij, Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju, Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije, Odjel općih i računovodstvenih poslova), te dio spremišnih prostora za arhivsko gradivo. Odjel Hrvatske kinoteke smješten je u objektu na Savskoj cesti 131, a Odjel Depozit Zagrebačke nadbiskupije na Kaptolu 27. Izvan Zagreba u uporabi su još objekti u Kerestincu (radni i spremišni prostori) te dvorac Januševac u Brdovcu (spremišni prostori). Ukupan radni i spremišni prostor kojim HDA raspolaže na svim lokacijama jest 48 670 m², od čega je spremišnoga prostora 18 370 m² s kapacitetom arhivskih polica 44 000 metara.

Sredstva za rad Arhiva osiguravaju se iz državnoga proračuna, međunarodnih projekata EU-a u kojima HDA sudjeluje te vlastitih sredstava koja se namjenski troše na unaprjeđenje djelatnosti, što uključuje održavanje objekata i opreme, informatizaciju djelatnosti, stručno usavršavanje djelatnika na svim područjima rada Arhiva, realizaciju programa namijenjenih javnosti, međunarodnu suradnju te druge aktivnosti iz djelokruga Arhiva.

Potpisivanje ugovora o suradnji s Arhivom Bosne i Hercegovine, 28. studenoga 2023.

Smjer razvoja i ciljevi

Naš je smjer razvoja neposredno vezan uz Nacionalni plan razvoja arhivske djelatnosti 2020. – 2025., koji definira osnovne ciljeve, njihove prioritete te pojedinačne aktivnosti ostvarenja definiranih prioriteta.

U tom smo smislu općenito posvećeni aktivnostima koje pridonose realizaciji sljedećih ciljeva:

- 1. osigurati pretpostavke za uspješno obavljanje arhivske djelatnosti,**
- 2. osigurati dostupnost i brz pristup arhivskoj baštini.**

Osim prostora za pohranu gradiva čije kapacitete neprestano povećavamo sukladno financijskim i organizacijskim mogućnostima, permanentno osiguravamo i potrebnu opremu za pohranu i dugoročno očuvanje arhivskoga gradiva u analognom obliku, kao i primjerenu informacijsko-komunikacijsku tehnologiju te znanja potrebna za dugoročno očuvanje izvorno nastalog digitalnoga gradiva. S tim u vezi naše djelatnike potičemo na stalno stručno usavršavanje i sudjelovanje u međunarodnim stručnim i edukacijskim programima, strukovnim udrugama, kao i njihovo uključivanje u razne projekte na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Naše su aktivnosti također usmjerene na osiguranje dostupnosti arhivskog gradiva počevši od njegova nastanka, kao i na razvoj mogućnosti korištenja njime u različite svrhe i u raznim kontekstima. Pretvorba arhivskoga gradiva iz analognoga u digitalni oblik jednako je tako snažan doprinos povećanju njegove vidljivosti, omogućivanju ponovne uporabe te stvaranju novih usluga, a arhivski informacijski sustav, koji je trenutačno u izradbi, osigurat će mrežni pristup gradivu i podacima o njemu. Upravljanje dokumentacijom od trenutka njezina nastanka i obradbe dok se još nalazi izvan arhivskih ustanova, također zahtijeva osiguravanje djelotvorne stručne podrške tijelima javne vlasti te drugim stvarateljima i posjednicima arhivskoga gradiva kako bi se osigurala nužna razina intelektualnoga nadzora i središtenosti gradiva.

Ukratko, vrijednost naše pisane baštine želimo što potpunije predstaviti, trajno dopunjavati te je očuvati za buduće naraštaje.

Ostvareno u 2023. godini

1. Dostupnost gradiva

Aktivnosti koje se odnose na povećanje dostupnosti i uporabe gradiva bile su usmjerene na obradbu gradiva koje još nije dostatno obrađeno ili opisano, izradbu novih obavijesnih pomagala, a naglasak je napose bio na povećanju dostupnosti i uporabe digitaliziranoga gradiva preko *online* kataloga i relevantnih portala. Ostvarili smo sljedeće.

Obradba i opis gradiva

U različitim je fazama arhivističke obradbe (sređivanje, opis, tehničko opremanje), digitalizacije (priprema gradiva za digitalizaciju, priprema metapodataka, kontrola digitaliziranoga gradiva), prijepisa postojećih informativnih pomagala i dr., a u protekloj je godini bilo 117 arhivskih fondova/zbirki. Ukupno je obrađeno, opisano/popisano te tehnički opremljeno 5246 tehničkih jedinica (oko 533 m) te je opisano 43 997 predmeta, članskih dosjea i pojedinačnih komada. Dovršeno je i verificirano 37 obavijesnih pomagala (11 analitičkih i 9 sumarnih inventara te 17 novih arhivskih popisa). Pripremljena su, odnosno verificirana i nova pomagala (popisi u excelu) za cjeline gradiva digitalizirane u ovome izvještajnom razdoblju za projekt Digitalizacija kulturne baštine, odnosno za objavu na portalu e-Kultura (njih 24). Na raznim stupnjevima obrađivani su sljedeći fondovi/zbirke:

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva,
2. HR-HDA-439. Lička graničarska pukovnija,
3. HR-HDA-442. Slunjska graničarska pukovnija,
4. HR-HDA-446. Gradiška graničarska pukovnija,
5. HR-HDA-447. Petrovaradinska graničarska pukovnija,
6. HR-HDA-466. Vojni građevinski odjel 13. zбора,
7. HR-HDA-647. Pavlinski samostan na Gariću,
8. HR-HDA-659. Pavlinski samostan Zlat na Petrovoj gori,
9. HR-HDA-689. Vlastelinstvo Ozalj,
10. HR-HDA-692. Vlastelinstvo Ribnik,
11. HR-HDA-713. Obitelj Fanfogna Garagnin,
12. HR-HDA-738. Obitelj Kukuljević,
13. HR-HDA-785. Obitelji Zrinski i Frankopan,
14. HR-HDA-883. Zbirka matičnih knjiga,
15. HR-HDA-884. Hrvatsko plemstvo,
16. HR-HDA-885. Zbirka grbovnica,
17. HR-HDA-1210. Zbirka dokumenata talijanske vojske,
18. HR-HDA-1214. Zbirka vojska i oružništvo,
19. HR-HDA-1699. Vojnograđevinski odjel 15. i 16. zбора,
20. HR-HDA-1894. Vrhovni štab NOV i POJ,
21. HR-HDA-1895. Glavni štab Hrvatske,
22. HR-HDA-1896. Štab mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije,
23. HR-HDA-1897. 4. udarni hrvatski korpus,
24. HR-HDA-1898. 6. udarni slavonski korpus,
25. HR-HDA-1899. 8. udarni hrvatski korpus,
26. HR-HDA-1900. 10. udarni zagrebački korpus,
27. HR-HDA-1901. 11. udarni zagrebački korpus,
28. HR-HDA-1902. Štab prve operativne zone,
29. HR-HDA-1903. Štab druge operativne zone,
30. HR-HDA-1904. Štab treće operativne zone,
31. HR-HDA-1905. Štab četvrte operativne zone,

32. HR-HDA-1906. Štab pete operativne zone,
33. HR-HDA-1908. 9. dalmatinska divizija,
34. HR-HDA-1909. 13. primorsko-goranska divizija,
35. HR-HDA-1910. 19. udarna divizija,
36. HR-HDA-1911. 20. udarna divizija,
37. HR-HDA-1912. 26. udarna divizija,
38. HR-HDA-1913. 32. zagorska divizija,
39. HR-HDA-1914. 33. zagorska divizija,
40. HR-HDA-1915. 43. istarska divizija,
41. HR-HDA-2021. Vojnopomorska oblast JNA,
42. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove,
43. HR-HDA-81. Zemaljska vlada. Odjel za pravosuđe,
44. HR-HDA-88. Kraljevsko rudarsko satništvo,
45. HR-HDA-139. Osječka oblast,
46. HR-HDA-160. Banovina Hrvatska. Odjel za pravosuđe,
47. HR-HDA-174. Rudarsko satništvo,
48. HR-HDA-219. Ministarstvo prometa i javnih radova NDH,
49. HR-HDA-226.2. Ministarstvo zdravstva i udružbe NDH. Glavno ravnateljstvo za zdravstvo,
50. HR-HDA-258. Rudarsko glavarstvo u Zagrebu,
51. HR-HDA-259. Redarstvena oblast za grad Zagreb,
52. HR-HDA-394. Stol sedmorice,
53. HR-HDA-411. Upravni sud u Zagrebu,
54. HR-HDA-529. Hrvatska državna banka,
55. HR-HDA-535. Hrvatska udružena banka,
56. HR-HDA-622. Zemaljska banka za Hrvatsku,
57. HR-HDA-891. Razni kazneno-politički spisi,
58. HR-HDA-1071. Iseljenički komesarijat,
59. HR-HDA-1521. Hans Helm – policijski izaslanik pri Poslanstvu III. Reicha u Zagrebu,
60. HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP,
61. HR-HDA-1635. Savjet guvernera Hrvatske narodne banke,
62. HR-HDA-1942. Klinika za ženske bolesti i porode u Zagrebu,
63. HR-HDA-278. Prezidijum Sabora NRH,
64. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora NRH/SRH,
65. HR-HDA-283. Ministarstvo financija NRH,
66. HR-HDA-287. Ministarstvo narodnog zdravlja NRH,
67. HR-HDA-296. Ministarstvo socijalnog staranja NRH,
68. HR-HDA-301. Državni sekretarijat za poslove opće uprave i budžet,
69. HR-HDA-309. Komisija za kinematografiju pri Vladi NRH,
70. HR-HDA-356. Komitet za kinematografiju Vlade FNRJ,
71. HR-HDA-316. Republičko vijeće za prekršaje SRH,
72. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede NRH. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju,
73. HR-HDA-1560. Odjel za izvršenje krivičnih i prekršajnih sankcija,
74. HR-HDA-1561. Služba državne sigurnosti RSUP SRH,
75. HR-HDA-1616. Predsjedništvo SRH,
76. HR-HDA-1646. Savjet za narodno zdravlje i socijalnu politiku NRH,
77. HR-HDA-1648. Savjet za socijalnu zaštitu NRH,
78. HR-HDA-1651. Državni sekretarijat za poslove narodne privrede NRH,
79. HR-HDA-1652. Komisija za odlikovanja Predsjedništva SRH,
80. HR-HDA-1693. Republička uprava za imovinsko-pravne poslove SRH,
81. HR-HDA-1947. Republički komitet za građevinarstvo, stambene i komunalne poslove i zaštitu čovjekove okoline,
82. HR-HDA-1985. Republički sekretarijat za budžet i opću upravu,

83. HR-HDA-2060. Republički komitet za boračka i invalidska pitanja SRH,
84. HR-HDA-2086. Glavna direkcija hotelskih poduzeća,
85. HR-HDA-2087. Republički sekretarijat za pravosuđe i upravu,
86. HR-HDA-2154. Sekretarijat za opću upravu Izvršnog vijeća Sabora,
87. 1. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku SRH,
88. 2. HR-HDA-1741. Ured predsjednika RH F. Tuđmana,
89. 3. HR-HDA-1745. Operativni štab MUP-a,
90. 4. HR-HDA-2039. Urbanistički institut Hrvatske,
91. 5. HR-HDA-2139. Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske (IHRPH),
92. HR-HDA-635. Društvo Braće hrvatskog zmaja,
93. HR-HDA-639. Hrvatski pjevački savez,
94. HR-HDA-1217. Fragmenti raznih društava i udruženja,
95. HR-HDA-1220. SKH CK,
96. HR-HDA-1225. Pokrajinski komitet SKOJ za Hrvatsku,
97. HR-HDA-1377. Periodika političkih stranaka i sindikata,
98. HR-HDA-1378. Brošure o komunističkom pokretu u NOB-u,
99. HR-HDA-1451. Hrvatska seljačka stranka,
100. HR-HDA-1857. Oblasni odbor Narodne fronte Zagrebačke oblasti,
101. HR-HDA-311. Republička geodetska uprava SRH,
102. HR-HDA-799. Horvat Rudolf,
103. HR-HDA-848. Cuvaj Antun,
104. HR-HDA-902. Kartografska zbirka,
105. HR-HDA-905. Zbirka građevinskih nacrti,
106. HR-HDA-907. Zbirka stampata,
107. HR-HDA-908. Zbirka tiskanica,
108. HR-HDA-909. Zbirka osmrtnica,
109. HR-HDA-910. Pajalić Božo,
110. HR-HDA-994. Zbirka kalendara,
111. HR-HDA-1027. Galić Roman,
112. HR-HDA-1034. Haberštok Željko,
113. HR-HDA-1038. Ivšić Milan,
114. HR-HDA-1796. Vuk-Pavlović Pavao,
115. HR-HDA-1990. Košutić August,
116. HR-HDA-2156. Kolin Ivo,
117. Roksanđić Drago.

U Odjelu Depozit Zagrebačke nadbiskupije arhivistički su obrađivana 4 fonda:

1. NAZg, Osobna ostavština Doris Baričević,
2. NAZg, SKZ/PKZ, Oporučno-ostavinski spisi kanonika,
3. NAZg, SKZ/PKZ, Uprava šuma,
4. NAZg, SKZ/PKZ, Razne skupine spisa.

U odsjeku Fototeke Središnjega fotolaboratorija, obrađeno je 9 660 fotografskih snimaka iz sljedećih fondova i zbirki:

1. HR-HDA-1427. Zbirka fotografija Središnjeg fotolaboratorija, 31 reportaža s 1159 snimaka,
2. HR-HDA-1443. Zbirka fotografskih portreta 19. i 20. stoljeća, 1 fotografija
3. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH, u podserijama „Albanija“, „Belgija“, „Danska“, „Finska“, „Francuska“, „Grčka i Cipar“, „Italija“, „Kraljevina Jugoslavija“, „Mađarska“, „Nizozemska“, „Njemačka“, „Poljska“, „Rumunjska“, „Rusija“ i „Ostale zemlje“, 2738 snimaka,
4. HR-HDA-2009. Zbirka fotoalbuma, 1 fotoalbum sa 175 fotografija,
5. HR-HDA-2144. Zbirka fotografija Milana Babića, 3710 fotografija,
6. HR-HDA-2152. Zbirka fotografija Radovana Plivelića, 313 fotografija,

7. Dijapozitivi tvrtki Zora film, Jadran film i Sava Film, 907 dijapozitiva,
8. HR-HDA-1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji, 657 zapisa.

Tijekom izvještajnoga razdoblja nastavljen je i rad na obradbi nacionalne filmske zbirke. Obradba obuhvaća pregled i evidentiranje svih promjena na gradivu, pregled gradiva prije i nakon provođenja postupaka presnimavanja (zaštitnog, kao i onoga za korisnike), te otpreme i vraćanja posuđenog gradiva, redovite kontrole pohranjenih kopija i izvornoga filmskog gradiva (negativ), pripremu gradiva za postupke digitalizacije i restauracije, kao i filmološku i arhivističku obradbu, izradbu tehničkih i matičnih kartona za svaki naslov te obradbu popratnoga filmskog gradiva.

Nastavljen je rad i na reviziji tehničkoga stanja filmova (pregled stanja, obradba i evidentiranje). Obavljeni su kontrolni pregled i tehnička obradba izvornoga filmskog gradiva (negativ) u količini od 478 780 metara za 341 naslov filmskih djela te kontrolni pregled i tehnička obradba u količini od 306 983 metra pozitiv kopija za 418 naslova filmskih djela na filmskoj vrpici, uz sređivanje evidencija toga gradiva. Ujedno, obavljen je kontrolni pregled filmske vrpce prije i nakon uporabe u količini od 329 082 metra za 416 naslova. Pregledano je i obrađeno 156 naslova na elektroničkim nosačima zapisa, uz popunjavanje pripadajućih evidencija.

Digitalizacijom je zaštićeno 247 filmskih djela iz nacionalne filmske zbirke (6 dugometražnih i 241 kratkometražni film). Budući da je u okviru projekta e-Kultura nabavljena suvremena oprema za digitalnu restauraciju filmskoga gradiva, odobreno nam je i zapošljavanje 3 stručna djelatnika zbog povećanja opsega posla. Na poslovima digitalizacije nastavljena je suradnja s Ustanovom Zagreb film, na projektu restauracije deset filmova iz njihove produkcije, kao i s Hrvatskim filmskim savezom na pripremi gradiva za postupke zaštite i restauracije dvaju naslova iz njihove produkcije.

Tijekom 2023. godine nabavljene su 474 knjige, od kojih je 66 stiglo razmjennom, 362 donacijom, a 46 kupnjom. Također je nabavljeno 200 sveščića časopisa, od čega 126 sveščića razmjennom, 59 donacijom, a 15 sveščića kupnjom. Knjižnica redovito pohranjuje po 3 primjerka vlastitih izdanja HDA-a.

U knjižničnom programu Aleph obrađena je sva nova građa, a neobrađeni dio fonda Knjižnice obrađuje se retrogradno. U studenome je započeta obradba Zbirke Herkov iz koje su do kraja 2023. obrađene 243 jedinice knjižnične građe.

U 2023. ukupno su katalogizirane i klasificirane (sadržajna i stručna obradba) 674 knjižne jedinice.

U protekloj je godini završena prva sveobuhvatna revizija cjelokupnog fonda Knjižnice HDA-a u 170 godina njezina kontinuiranog djelovanja, za što je Knjižnica HDA-a dobila priznanje Matične službe nadležne nam Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Obavljen je i redovni otpis građe, koja je potom darovana NSK-u u Zagrebu te knjižnici Franjevačkoga samostana u Mostaru.

Dostupnost i uporaba preko *online* kataloga i portala

Znatan dio poslova koji su bili sastavni dio ostvarenja zadaće i misije povećanja dostupnosti preko *online* kataloga odnosio se na sudjelovanje više djelatnika HDA-a u koordinacijskoj skupini za izradbu novoga nacionalnoga arhivskoga informacijskog sustava (financiranoga u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti).

Dio aktivnosti u protekloj godini još se uvijek odnosio i na pripremu te digitalizaciju gradiva unutar projekta e-Kultura, formalno završenoga u rujnu, no isti su se poslovi nastavili i dalje (priprema, kreiranje metapodataka te snimanje i agregiranje u sustav) kao permanentna

aktivnost koja pridonosi znatnom povećanju dostupnosti. Prekontrolirane su (validirane) 1 436 622 digitalne snimke te pripremljene za objavu na središnjem portalu. Na portalu su objavljene sveukupno 92 464 snimke.

U 2023. također je kao dio mrežnoga sučelja HDA-a kreiran *Portal vodenih znakova* (<http://vodeniznakovi.arhiv.hr>) koji omogućuje pretraživanje vodenih znakova na srednjovjekovnim i novovjekovnim ispravama preko tražilice prema ključnoj riječi iz naziva motiva ili prema predmetu u kojemu je znak zabilježen. Zasad je objavljeno 140 vodenih znakova, a za neke od njih bila su potrebna dodatna istraživanja u suradnji s Tekstilno-tehnološkim fakultetom u Zagrebu, Prirodoslovnim laboratorijem Hrvatskoga restauratorskog zavoda te Grafičkim fakultetom u Zagrebu.

Održavamo, nadalje, i portal *Prvi svjetski rat 1914. – 1918. – pogled iz Arhiva* (<http://prvisvjetskirat.arhiv.hr/>), pokrenut u sklopu obilježavanja stogodišnjice Prvoga svjetskog rata, na kojemu je za uporabu dostupno oko 45 000 digitalnih snimki dokumenata o odnosnoj temi.

Dostupnost gradiva i uvjeti za korištenje njime u Arhivu

Za rad u Velikoj čitaonici HDA-a u 2023. prijavila su se 553 nova korisnika te je ostvareno 5719 posjeta, odnosno 22,9 posjeta na dan, dok su na zahtjev korisnika izrađene oko 70.374 preslike (digitalne ili na papiru). U 2023. elektroničkom je poštom pristiglo 2629 upita, od čega su djelatnici Korisničke službe odgovorili na njih 1883. O broju i vrsti prispjelih dopisa te o zaduženjima za njihovo rješavanje konstantno se vodi evidencija.

Intenzivno je bilo i korištenje filmskim gradivom. U izvještajnom razdoblju odgovoreno je na 169 pisanih upita korisnika, a u čitaonici Odjela gradivom se koristio 31 korisnik.

Na zahtjev korisnika digitalizirano je i obrađeno 198 naslova s filmske vrpce, 16 naslova s elektroničkih nosača te 161 komad različita popratnog filmskog gradiva. Odjel Nadbiskupijskoga arhiva *in situ* je poslužio 167 korisnika.

Knjižnica je izdala na uporabu 1003 jedinice građe, od toga 562 jedinice vanjskim korisnicima, a 441 djelatnicima HDA-a.

2. Uključenost korisnika i javnosti

Aktivnosti koje se odnose na povećanje uključenosti korisnika i javnosti u programe Arhiva uobičajeno su usmjerene na: povećanje broja i raznovrsnosti programa, povećanje broja publike na kreiranim programima, povećanje mobilnosti programa kako bi se – barem djelomično – mogli izvoditi i izvan Arhiva, sudjelovanje u obilježavanju obljetnica važnih događaja i specifičnih pojava, te uopće na redefiniranje uloge Arhiva kao mjesta isključivo znanstvenoistraživačkoga rada. Navedeno je pretpostavljalo i razvijanje suradnje s drugim nositeljima istraživačke djelatnosti na područjima koja su relevantna za Arhiv, proširenje suradnje s obrazovnim ustanovama, ponude novih sadržaja za obrazovne programe, unaprjeđenje mogućnosti za rad zainteresiranih neovisnih osoba u programima Arhiva te unaprjeđenje komunikacije s javnošću preko društvenih mreža i drugih suvremenih komunikacijskih mogućnosti.

Programi namijenjeni široj javnosti

U 2023. kontinuirano su se održavali svi redovni godišnji programi, prije svega *Kulturni i Filmski četvrtak*, potom *Međunarodni tjedan arhiva* te *Dani Hrvatskoga državnog arhiva*. *Filmski i Kulturni četvrtak* održavamo cijelu godinu izuzevši tri ljetna mjeseca i prosinac, dok *Međunarodni tjedan arhiva*, kao i cijela međunarodna zajednica, obilježavamo u tjednu oko 9. lipnja. *Dane HDA-a* obilježavamo u tjednu oko 10. listopada.

U sklopu *Kulturnoga četvrtka* tijekom godine je održano osam predavanja s ukupno 233 posjetitelja.

Jedan od programa Kulturnoga četvrtka, „Od Teslinih vizija i inventivnosti do elektrifikacije i digitalizacije“, predavanje prof. emer. Nedjeljka Perića, 23. veljače 2023.

Filmskih je pak projekcija s uvodnim izlaganjima i/ili osvrtima nakon projekcija te popratnim raspravama u sklopu *Filmskoga četvrtka* također održano osam, a programu je tijekom godine pribivalo 117 posjetitelja.

Jedan od programa Filmskoga četvrtka, „Vlado Kristl – nepokoreni genije“, osvrt redateljice Ana Marije Habjan nakon projekcije, 12. listopada 2023.

Ovogodišnja manifestacija Međunarodnoga tjedna arhiva u Hrvatskoj održala se pod naslovom *Zvuci, slike i književna riječ u arhivima*, a HDA se ovom prigodom usredotočio na zvuke, s obzirom na niz obljetnica velikana hrvatske glazbe (Bersa, Cossetto, Huml, Kalinski, Kunc, Markovac, Paljetak, Pejačević, Trnina, Vejzović...).

Otvorenje izložbe „Bez riječi, samo glazba“ u povodu Međunarodnoga tjedna arhiva, 5. lipnja 2023.

Koncert „Hrvatskim notama kroz stoljeća“, tijekom obilježavanja Međunarodnoga tjedna arhiva, 6. lipnja 2023.

„Svoje“ je pak dane HDA ove godine posvetio velikoj obljetnici: 380 godina od nastanka Škrinje povlastica (Škrinje privilegija), čija se ideja i realizacija izradbe ujedno smatraju začetkom nacionalnoga državnog arhiva, i stoga ovaj datum oduvijek doživljavamo kao datum osnutka Hrvatskoga državnoga arhiva. Program ove manifestacije bio je više nego raznorodan: od značajnih marketinških aktivnosti u smislu medijske prisutnosti, izradbe osmišljenih prigodnih suvenira, vizuala prisutnih na zgradi i u njoj, izradbe replike izvorne škrinje, održavanja ekskluzivne izložbe nekolicine izvornih dokumenata početno pohranjenih u škrinji, pa sve do najvažnijega dijela – tiskanja i promocije izdanja *Škrinja povlastica*, autorice Maje Pajnić – koje je izazvalo velik interes znanstvene zajednice, ali jednako tako i šire kulturne i društvene okoline. Ovoj je temi bio posvećen i prigodni *Dječji dan* u odnosnome tjednu, a program je unutar tjedna bio obogaćen i promocijama drugih naših izdanja: „*Prva putovanja Maria Saletta*“ i časopisa *Fontes*, posvećena jednom od ravnatelja tadašnjega Državnog arhiva u Zagrebu (danas HDA), povjesničaru i arhivistu Josipu Matasoviću. Čitateljima su predstavljeni Matasovićevi dnevnički zapisi iz vremena početka njegova službovanja na tom položaju – od lipnja 1941. pa do kraja 1942. godine.

Središnje događanje Dana HDA 2023.: promocija izdanja „Škrinja povlastica“ autorice Maje Pajnić, 17. listopada 2023.

Središnje događanje Dana HDA 2023.: promocija izdanja „Škrinja povlastica“ uz prigodnu izložbu najznačajnijih izvornih dokumenata, 17. listopada 2023.

Promocija naše „uspješnice“: „Prva putovanja Maria Saletta“, tijekom Dana Hrvatskoga državnog arhiva, 19. listopada 2023.

„Dječji dan“ tijekom Dana Hrvatskoga državnog arhiva, 19. listopada 2023.

Otvorenje stručnoga skupa i pripadajuće izložbe „Novi pristupi u istraživanju pisane kulturne baštine na papiru“ u sklopu Dana europske baštine, 27. rujna 2023.

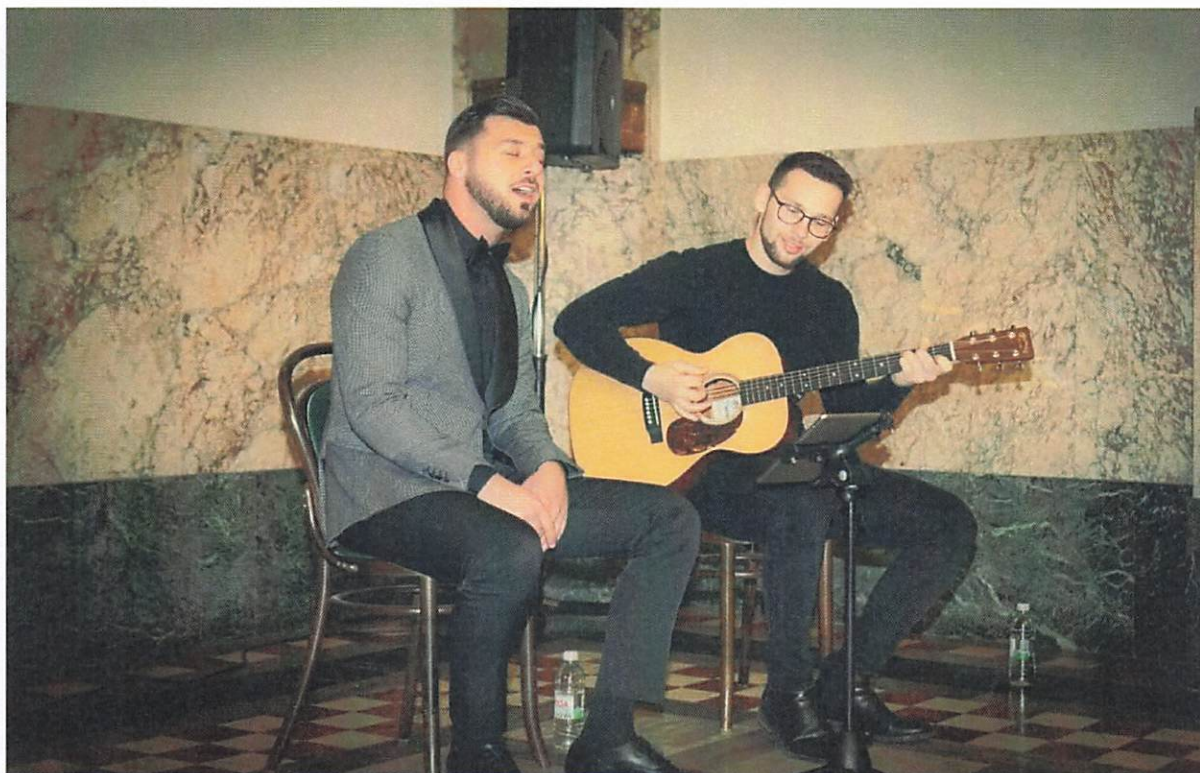
U protekloj smo godini priredili dvije vlastite autorske izložbe, te jednu u suradnji s Grafičkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu:

- *Bez riječi, samo glazba* u povodu obilježavanja Međunarodnoga dana/tjedna arhiva (autorice Darija Hofgraff, Anamarija Pupiće Bakrač, Marina Selnik),
- *Izbor reprezentativnih isprava iz Škrinje povlastica* u povodu Dana HDA-a (autorica Maja Pajnić),
- *Pisana kulturna baština na papiru – multidisciplinarna istraživanja* (autori Damir Modrić, Vladimir Cviljušac, Maja Stričić Jakovljević, Andreja Dragojević, Ladislav Dobrica, Emilia Domazet),

a logistički smo sudjelovali u pripremama i postavi dviju izložbi:

- *Vino na granici / Vino na meji* (gostujuća izložba nastala suradnjom Državnog arhiva u Zagrebu, Državnog arhiva u Varaždinu, Državnog arhiva za Međimurje, Zgodovinskog arhiva na Ptuj, Pokrajinskog arhiva Maribor i Zgodovinskog arhiva Celje), 17. siječnja te
- *Raspjevani šaptač* (izložba Državnog arhiva u Dubrovniku), 26. listopada.

Jednako tako redovito smo sudjelovali u događanjima kao što su: Noć muzeja, Noć knjige, Dani europske kulturne baštine, Tjedan cjeloživotnoga učenja, Svjetski dan audiovizualne baštine, Interliber, Festival povijesti *Kliofest* te Ciklusu filmskih projekcija u kinu Tuškanac. Sve su to manifestacije koje su vezane uz srodne djelatnosti kako bi se u javnosti dodatno potaknuo interes za arhive i arhivsko gradivo, proširio krug korisnika arhiva i općenito unaprijedilo vrednovanje arhivskoga gradiva kao važnoga segmenta kulturne baštine.

U prigodi Noći muzeja HDA je sudjelovao pod naslovom „Muzeji su važni, arhivi također, a zajedno smo još važniji!“ s temom popularne kulture kao stila života. Fotografija jednoga dijela programa – kratkoga koncerta u čast Ivi Robiću u povodu 100. godišnjice rođenja, 27. siječnja 2023.

Noć muzeja: publika na koncertu

Promocija izdanja HDA-a na Interliberu, 13. studenoga 2023.

Tablični pregled svih manifestacija s brojem posjetitelja

Manifestacije	Ukupno	Broj posjetitelja
1. Filmski četvrtak	8	117
2. Kulturni četvrtak	8	233
3. „Noć muzeja“	1	550
4. „Noć knjige“	1	28
5. Međunarodni dan arhiva 2023.	1	178
6. Dan europske baštine 2023.	1	62
7. Dani HDA-a	1	378
Ukupno	23	1098

Prostor u zgradi Arhiva na Marulićevu trgu 21 (Velika čitaonica, Atrij, Profesorska čitaonica, ...) služio je i za održavanje 30-ak programa drugih organizacija (državnih tijela i organizacija, domaćih i inozemnih izdavačkih i produkcijskih kuća, raznih specijalističkih i strukovnih društva i udruga, visokih učilišta...). Tako su u njemu održavani znanstveno-edukativni skupovi, filmska i fotografska snimanja, promocije, koncerti, prezentacije i slična događanja.

Znanstvenoistraživačka djelatnost

Djelatnici HDA-a u znanstvenim zvanjima, na radnim mjestima u sastavnici HDA-a – Zavodu „Ivan Kukuljević Sakcinski“ – permanentno objavljuju znanstvene i stručne radove u kategoriziranim časopisima, pripremaju vlastita monografska izdanja, drže predavanja na eminentnim znanstvenim skupovima, provode istraživanja i sudjeluju na znanstvenim projektima, sudjeluju u pripremi projektne dokumentacije za prijave projekata na programe

Ministarstva znanosti i obrazovanja te Hrvatske zaklade za znanost, a kao vanjski suradnici sudjeluju u realizaciji nastave na raznim visokoškolskim ustanovama.

HDA je u 2023. također nastavio aktivnosti u sklopu projekta *Izrada, objavljivanje i održavanje nacionalnog pravilnika za katalogizaciju*, čiji je nositelj Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Pravilnik je objavljen *online*, a djelatnici HDA-a u nastavku projekta sudjelovali su u radu Stalnoga odbora za Pravilnik KAM, također u pojedinačnim radnim grupama koje nastavljaju raditi na unaprjeđenju Pravilnika, tj. usustavljenju korištenja te su sudjelovali u programu njegova testiranja.

Nastavljene su i aktivnosti u okviru članstva u hrvatskome izaslanstvu pri Međunarodnom savezu za sjećanje na holokaust (IHRA) te aktivnosti u sklopu međunarodnoga projekta COST – Action Women on the Move – transdisciplinarnoj mreži europskih istraživača usredotočenih na povijesnu i suvremenu mobilnost ženske radne snage.

U svojstvu suradnika – istraživača, djelatnik Arhiva sudjeluje u uspostavnome istraživačkom projektu CROCEANIA – Istraživanje emocija u (re)konstrukciji identiteta dijaspore: Hrvati u Australiji i Novom Zelandu (1945. – 1991.) (projekt traje od 1.3.2021. do 28.2.2026. u koordinaciji Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, a financira ga Hrvatska zaklada za znanost.

Kao već dugogodišnji aktivni partner, Arhiv je sudjelovao u organizaciji Festivala povijesti KlioFest 2024.

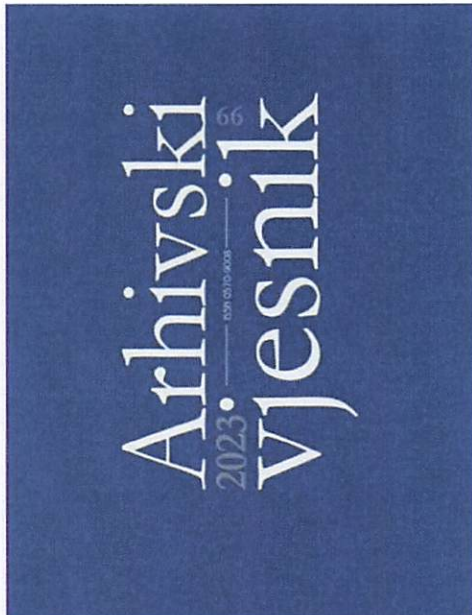
Djelatnici i drugih ustrojbenih jedinica HDA-a izvan Zavoda IKS također su imali autorske prinose u više znanstvenih i stručnih publikacija te su izlaganjima aktivno sudjelovali na dvadesetak međunarodnih i domaćih seminara, konferencija, savjetovanja, okruglih stolova i drugih stručno-znanstvenih skupova.

Izdavačka djelatnost

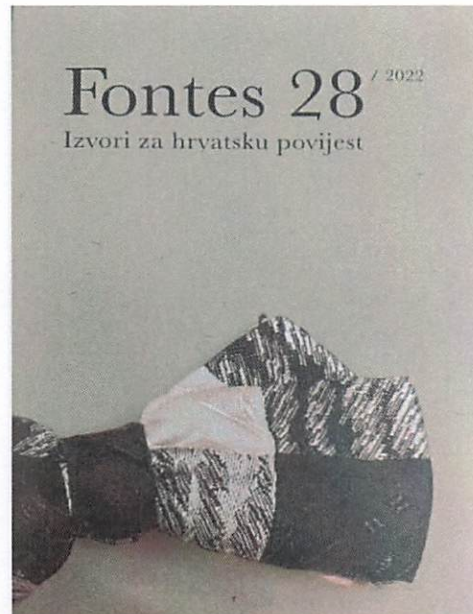
U izvještajnome razdoblju za tisak su priređeni naši redoviti časopisi – „Arhivski vjesnik“ i „Fontes“, potom dvije autorske monografije, tri knjige u kojima objavljujemo arhivske izvore koji se čuvaju u HDA, jedan zbornik radova, jedan katalog izložbe te jednu knjigu sažetaka. Jedno je izdanje suizdavačka suradnja s Državnim arhivom u Rijeci.

- Arhivski vjesnik 66/2023 (urednica dr. sc. Rajka Bućin),
- Fontes – izvori za hrvatsku povijest 28/2022 (urednica dr. sc. Tatjana Šarić),
- Martin u oblacima – edicija *Riječ iza slike* (knjige snimanja hrvatskih filmskih klasika) (urednik Mladen Burić),
- Škrinja povlastica Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije (autorica Maja Pajnić),
- Glava za zub. Talijansko-četnička suradnja u NDH (autor dr. sc. Amir Obhodaš),
- Student na bojištu. Dnevnički i fotografski zapisi Radovana Švrljuge 1916. - 1918. (priređivači: dr. sc. Mario Stipančević, dr. sc. Hrvoje Gržina),
- Prva putovanja Marija Saletta. Dnevnik 1957. - 1959. (urednici: dr. sc. Tatjana Šarić, Hrvoje Baričević),
- Glavačeva karta Hrvatske. Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 16. rujna 2021. u Hrvatskom državnom arhivu (urednica Emilija Domazet),
- Bez riječi, samo glazba – katalog izložbe (autorice: Marina Selnik, dr. sc. Darija Hofgräff Marić, Anamarija Pupiće-Bakrač),
- Novi pristupi u istraživanju pisane kulturne baštine na papiru – knjiga sažetaka (urednica dr. sc. Andreja Dragojević),

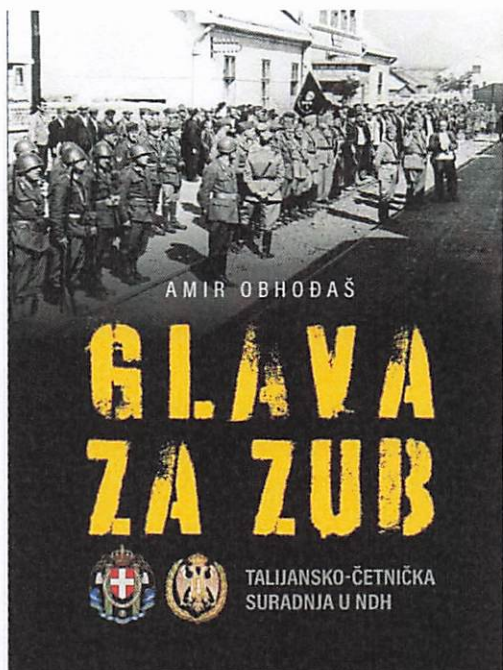
- Arhivski vjesnik od 1899. do 2019.: povijest, razvoj i bibliografija (autorice dr. sc. Rajka Bućin i Diana Mikšić)
- suizdavaštvo: Fotoalbum izgradnje riječke pruge Josefa Löwyja (urednik Markus Leideck, DA u Rijeci).

Novi broj časopisa „Arhivski vjesnik“ donosi niz znanstvenih i stručnih članaka, ali i drugih priloga, poglavito prikaza arhivističkih časopisa. U okviru rubrika *Arhivska teorija i praksa* i *Iz arhivskih fondova i zbirki* dio članaka posvećen je temama vezanim uz hrvatsko iseljništvo, dok se dio njih odnosi na digitalizaciju ili obradu gradiva s obzirom na to da je u Hrvatskoj u tijeku projekt Ministarstva kulture i medija *e-Kultura – Digitalizacija kulture baštine*. Dva se rada odnose na institucije, dok se u ovome broju prvi put otvara i tema arhivske pedagogije. U njemu se, nažalost, nekrologom opraštamo i od prerano preminule kolegice Snježane Ivanović koja nas je napustila neposredno prije zaključenja broja.

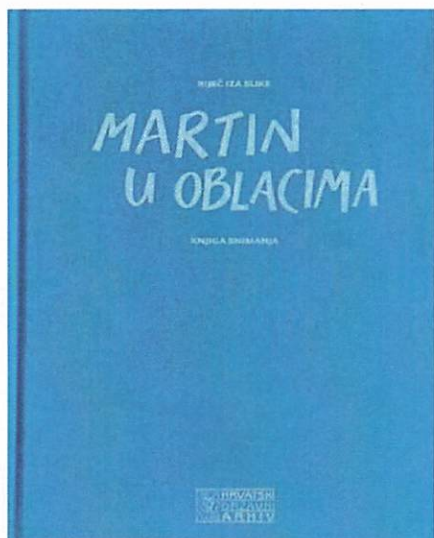
Novi broj „Fontesa“ tematski je drukčiji – posvećen je jednom od ravnatelja tadašnjeg Državnog arhiva u Zagrebu, povjesničaru i arhivistu Josipu Matasoviću. Čitateljima donosimo Matasovićeve dnevničke zapise iz vremena početka njegova službovanja na tom položaju – od lipnja 1941. pa do kraja 1942. godine. Vrijeme je to Drugoga svjetskog rata, turbulentno razdoblje svjetske i hrvatske povijesti, a Matasović tada, iako postavljen od endehazijske vlasti, nastupa kao stručnjak u svome poslu koji nastoji obavljati na visokoj profesionalnoj razini. Dnevnički zapisi sačuvani su kao dio fonda HR-HDA-1059. Matasović Josip. Dnevnik je za tisak priredila viša arhivistica Ivana Kuhar.

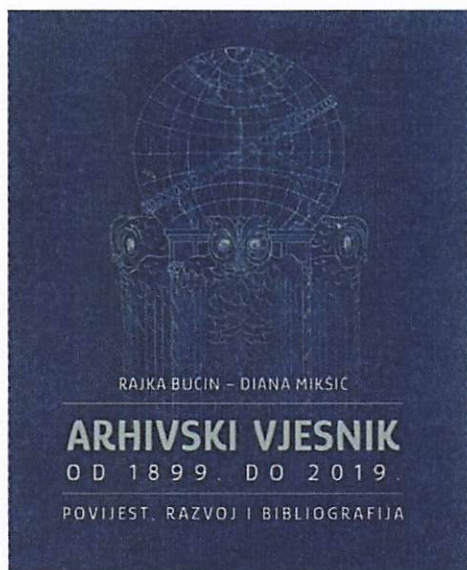
Knjiga se izravno nadovezuje na prethodnu monografiju Amira Obhodaša *Vojne operacije u istočnoj Bosni. Zima 1941./1942.*, u kojoj je autor iznio genezu sukoba i tijekom ratnih operacija koje su se odigravale na području NDH do sredine svibnja 1942. Budući da Italija nakon Travanjskoga rata nije uspjela proširiti svoj utjecaj na područja kojima je težilo njezino vodstvo, posebice glede područja Nezavisne Države Hrvatske koju je smatrala dijelom svoga „životnog prostora“, Italija je NDH nastojala podrediti različitim zakulisnim radnjama. Među takve postupke ubrajala se uspostava suradnje s četničkim pokretom. Iako je ta suradnja naoko bila paradoksalna jer su četnici priznavali vrhovništvo izbjegličke jugoslavenske vlade u Londonu, za Italiju je bila prirodna jer je njezin ekspanzionizam prema europskom jugoistoku bio usmjeren na prostor pretežito nastanjen Hrvatima.

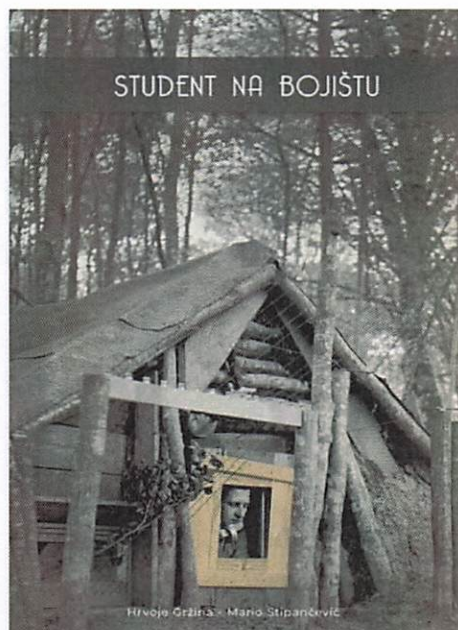
Škrinju povlastica zajedno sa svojim ispravama mnogi historiografski, pravni i drugi autoriteti društvenih i humanističkih znanosti smatraju najvećim blagom Hrvatskoga državnog arhiva, a njezin sadržaj od najveće važnosti za domaću povijest. Iznimno vrijedne, mahom vladarske isprave koje su nekoć bile pohranjene u Škrinji povlastica i koje su se odnosile na povlastice, prava i slobode zajednice plemića Kraljevine Slavonije, a poslije staleža i redova Kraljevina Slavonije i Hrvatske, nastale su u razdoblju 1349. – 1750., a dosada nisu bile sustavno znanstveno obrađene. Gotovo polovica isprava dosad nigdje i nije bila objavljena. Izdanje koje Arhiv objavljuje o 380. obljetnici nastanka Škrinje, otkriva njezinu povijest i uranja čitatelja u razdoblje kasnoga srednjovjekovlja, u kojemu je nastao najveći dio isprava. Iako znanstvenoga karaktera i specifične tematike, ovo izdanje i svojim vizualnim identitetom svjedoči o ljepoti hrvatske kulturne baštine.

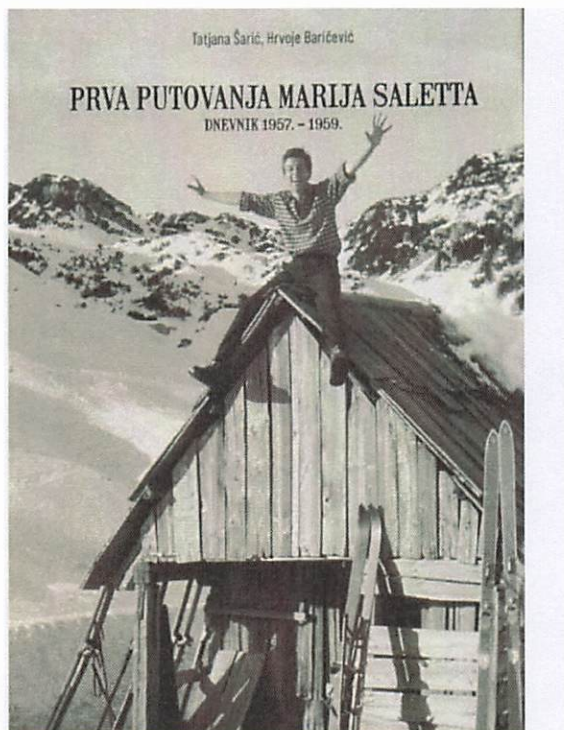
Riječ je o četvrtome izdanju biblioteke Riječ iz slike: reprodukcija knjiga snimanja hrvatskih filmskih klasika iz zbirke HDA-a, film „Martin u oblacima” režisera Branka Bauera iz 1961. Nastao prema scenariju Fedora Vidasa uz suradnju Vladimira Kocha, Kreše Golika i samog Bauera, „Martin u oblacima” ostvarenje je koje uspješno tematizira potrošačko društvo u nastajanju. Osim reprodukcije izvorne knjige snimanja koju je vodila Nada Markić, u kojoj nalazimo zabilješke, fotografije, skice, upisane nove rečenice koje su poslije postale sastavni dio filma, izdanje donosi i nadahnute tekstove Rajka Grlića i Josipa Vujčića, kao i biografije glumaca i autora filma koje je pripremio filmski arhivist Juraj Kukoč.

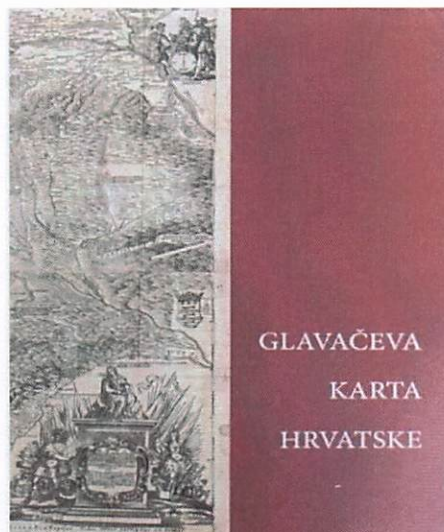
U knjizi su obrađeni povijest i razvoj časopisa koji se, nakon početaka vezanih za historiografiju, vremenom sve više razvija kao arhivistički. Osim razvoja arhivistike kao discipline, prati se i razvoj struke te Hrvatskoga državnog arhiva kao izdavača časopisa. U bibliografiji je obrađeno nekoliko tisuća bibliografskih jedinica te je doneseno 109 biografija važnijih autora (od ukupno 583 obrađene osobe).

Riječ je o još jednoj knjizi dnevnčkih zapisa u izdanju Hrvatskoga državnog arhiva. Nakon prije četiri godine objavljene fotomonografije „U predasima Velikoga rata. Postkarte Stjepana Sertića 1915. – 1918.”, donosimo svojevrсни nastavak te publikacije, ne samo po povijesnome razdoblju već i po sadržaju i primijenjenim metodološkim obrascima. Za razliku od Postkarata na kojima je zabilježeno dopisivanje supružnika, novo izdanje sadržava prijepis i komentare ratnoga dnevnika Radovana Švrljuge (svršenoga gimnazijalca iznenada priključena carskomu i kraljevskom ratnom stroju upotpunjene njegovim fotografijama nastalima na bojišnici i izvan nje). Švrljuga je potomak ugledne karlovačke liječničke obitelji. Najprije je napredovao u čin vodnika, potom biva promaknut u zastavnika, a 1918. postao je poručnik. Riječ je o objavi arhivskih vrela i historiografskoj studiji, a ovdje prikazano i komentirano arhivsko gradivo jedno je od ponajboljih izvornih prikaza Velikoga rata s posve osobne razine.

Ostavština Marija Saletta – velikoga hrvatskog putnika, pustolova, putopisca, pomorca, fotografa režisera i snimatelja, pohranjena je u Hrvatskom državnom arhivu u formi osobnoga arhivskog fonda. Među ostalim, u njemu se nalaze rukom pisani i bogato ilustrirani dnevnici s brojnih putovanja i ekspedicija diljem svijeta, a u ovome smo izdanju objavili njegova prva dva dnevnika iz razdoblja 1957. – 1959. Saletto je dnevnike pisao svojim osebujnim stilom, sam ih ilustriravši i obogativši fotografijama, razglednicama, ulaznicama i drugim popratnim materijalima s putovanja. Dijelove svojih kasnijih putovanja dokumentirao je u knjigama i TV serijalima od kojih je najpoznatiji Beskrajem svijeta, a ovaj dio ranih putovanja djelomično je objavljen u časopisu Hrvatskog planinarskog saveza Naše planine. Ova edicija stoga predstavlja dopunu njegovim već poznatim avanturama, tj. bolje reći – njihov početak.

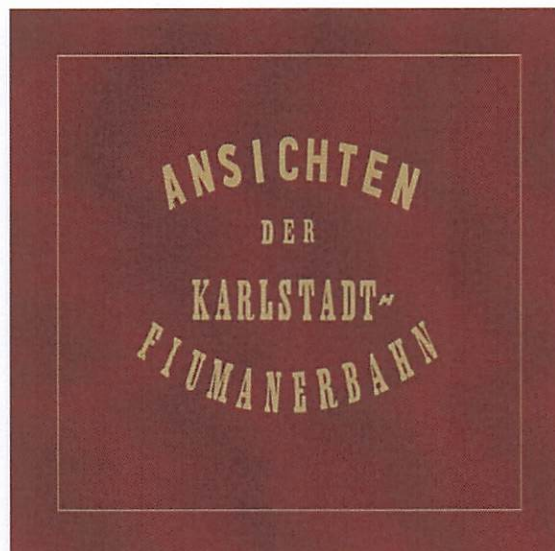
Dana 16. rujna 2021. u HDA-u je organiziran znanstveni skup *Glavačeva karta Hrvatske* s pripadajućom izložbom, na kojem je sudjelovalo sedam izlagača s raznorodnim temama. U zborniku je prikazano sedam radova koji s različitih gledišta progovaraju o najstarijoj karti Hrvatske, karti Stjepana Glavača iz 1673. godine. Glavač je jedan od najstarijih hrvatskih kartografa 17. stoljeća koji je, djelujući pod snažnim utjecajem europske znanosti i kulture, snažno promicao hrvatske nacionalne interese. Jedinstveni primjerak te karte čuva se u Metropolitanskoj knjižnici Zagrebačke nadbiskupije pri Hrvatskome državnom arhivu.

Katalog izložbe *Bez riječi samo glazba* donosi odabrane dokumente iz dvadeset arhivskih fondova i zbirke HDA-a koji govore o glazbenom životu Hrvatske u razdoblju od 11. do 20. st. Raspoređeni su u tri tematske cjeline na kojima su prikazane raznovrsne arhivalije (notni zapisi, fotografije, razglednice, plakati i pozivnice na različita glazbena događanja i dr.). Istoimena je izložba upriličena u povodu Međunarodnog tjedna arhiva 2023. godine koji se obilježavao pod središnjom temom „Zvuci, slike i književna riječ u arhivima“.

Znanstveni skup pod nazivom *Novi pristupi u istraživanju pisane kulturne baštine na papiru* organiziran je s namjerom predstavljanja rezultata istraživačkih radova stručnjaka različitih znanstvenih disciplina. Knjiga sažetaka koja je pratila skup i izložbu pod naslovom *Pisana kultura baština na papiru - multidisciplinarna istraživanja* sadrži program skupa na kojem je bilo predstavljeno 13 predavanja s ukupno 17 predavača. Izdanje sadržava i katalog izložbe šestero autora koji su na dvanaest panoa prikazali rezultate multidisciplinarnih istraživanja.

U povodu 150 godina od izgradnje željezničke pruge Karlovac – Rijeka, Državni arhiv Rijeka u suradnji s Hrvatskim državnim arhivom priredio je spektakularnu mapu fotografija. Album donosi fotografije motiva pruge Karlovac – Rijeka znamenitog bečkog fotografa Josefa Löwyja objavljene 1873. godine. Radi se o jednoj od prvih fotografskih cjelina s motivima hrvatskog teritorija načinjene svjetlotiskom kao i o prvome zaokruženom prikazu gradnje važne željezničke trase u zemlji. Album naslovljen »Ansichten der Karlstadt – Fiumanerbahn« vrijedan je za povijest fotografije na hrvatskome prostoru i važno je ostvarenje koje je dosad rijetko i šturo spominjano.

Suradnja s obrazovnim ustanovama

Djelatnici Arhiva sudjeluju u izvođenju nastave na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Hrvatskome katoličkom sveučilištu, Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, Hrvatskom vojnom učilištu dr. Franjo Tuđman, Hrvatskim studijima te Studijskome centru za javnu upravu i javne financije pri Pravnom fakultetu u Zagrebu.

U Arhivu i izvan njega održano je i više predavanja za osnovne i srednje škole, te seminarske grupe s visokih učilišta: OŠ Klara (11 sudionika), OŠ I. Meštrović (82), OŠ Ivana Gundulića (34), Hotelijersko-turistička škola u Zagrebu (5), Humanistička gimnazija u Zagrebu (11), XIII. gimnazija (15), Prirodoslovna gimnazija Vladimir Prelog (48), Treća ekonomska škola u Zagrebu (106), Privatna gimnazija i ekonomska škola Katarina Zrinski (67), Filozofski fakultet u Zagrebu (181), Fakultet hrvatskih studija (45). Održano je i predavanje o tuberkulozi u 19. i 20. stoljeću kroz arhivske fondove za Županijsko stručno vijeće nastavnika biologije Zagrebačke županije (37) te predavanje o djelatnosti Arhiva za nastavnike povijesti (50).

Komunikacija s javnošću

Sva smo naša događanja popratili promotivnim aktivnostima za koje su pripremane najave, pozivnice, plakati, objave za web i Facebook stranicu HDA-a, te izjave za medije sa svrhom promicanja i popularizacije arhivske djelatnosti. Redovito su uređivane obavijesti, oblikovan je sadržaj i objavljeni novi dokumenti na mrežnim stranicama. Različita su događanja u

Arhivu sustavno fotodokumentirana, pri čemu je snimljeno 40-ak reportaža s više od 1000 digitalnih snimaka.

Uređivane su obavijesti, oblikovan je sadržaj i objavljivani novi dokumenti također i na mrežnim stranicama HDA-a. U izvještajnom je razdoblju objavljeno ukupno 416 najava i obavijesti: na mrežnim stranicama 161, na Facebooku 246, na YouTubeu 9.

Obavijesti i najave redovito su slane na adrese brojnih medija koji su pratili događanja u HDA-u u svojim prilogima na TV-u i radiopostajama, web-portalima te u tisku (*HINA, HRT, RTL, NOVATV, Z1, 1. i 2. program HRT radija, Radio Sljeme, „24 sata“, Novosti, Nacional, Slobodna Dalmacija, Glas Koncila, Vijenac, Novi list, Jutarnji list, Večernji list, culturenet.hr, historiografija.hr, Hrvatski filmski savez, portal Politikaplus, Adriatic News...*).

3. Podrška stvarateljima gradiva u upravljanju dokumentacijom

Aktivnosti na tom području bile su usmjerene na davanje podrške javnim tijelima i drugim javnim i privatnim organizacijama u upravljanju dokumentacijom koja nastaje njihovim radom, čime Arhiv utječe na stupanj i kvalitetu obrađenosti dokumentacije koju će s vremenom preuzeti, te pridonosi učinkovitosti i racionalnosti dokumentacijskih sustava javnih tijela i ustanova. Navedene aktivnosti uključuju i podršku područnim državnim arhivima u upravljanju njihovim gradivom, kao i podršku za rad sa stvarateljima/posjednicima gradiva u njihovoj nadležnosti. Prema pojedinačnim aktivnostima ostvarili smo sljedeće.

Evidencije o stvarateljima/posjednicima te o gradivu izvan arhiva

U sustavu su obavljani sljedeći poslovi: registracija novih korisnika (5). Redovito su o korištenju sustavom korisnici savjetovani telefonom (30) i elektroničkom poštom (47).

Ažurirali su se i podatci o upisanim vlasnicima ili posjednicima gradiva (njih 140) u konvencionalnim knjigama i pomoćnim Excel tablicama. Telefonski i elektroničkom poštom odgovaralo se na upite (5) pojedinih državnih arhiva o upisima vlasnika/posjednika iz njihove nadležnosti.

Nadzor nad stvarateljima i imateljima arhivskog gradiva

Obavljeno je 37 stručnih (redovnih i izvanrednih) nadzornih pregleda:

1. Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora,
2. Agencija za sigurnost željezničkog prometa,
3. INA d. d.,
4. Zaklada hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,
5. Agencija za reviziju sustava provedbe programa EU,
6. Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
7. Ministarstvo pravosuđa i uprave,
8. JADRAN FILM d. d.,
9. Hrvatska agencija za osiguranje depozita,
10. Financijska agencija – FINA,
11. Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva,
12. Hrvatska komora fizioterapeuta,
13. Povjerenik za informiranje,
14. Fond za financiranje razgradnje i zbrinjavanja radioaktivnog otpada i iskorištenoga nuklearnog goriva Nuklearne elektrane Krško,
15. Ministarstvo financija RH,
16. Agencija za osiguranje radničkih potraživanja,
17. Sveučilište u Zagrebu,
18. Hrvatski teniski savez,
19. Ustavni sud RH,
20. HAZU,
21. Hrvatska gorska služba spašavanja,
22. HEP d. d.,
23. Sveučilište u Zagrebu Fakultet hrvatskih studija,
24. Ekonomski institut, Zagreb,
25. Hrvatska komora inženjera tehnologije i transporta,
26. Visoka škola za sigurnost,
27. Geodetski fakultet,
28. Hrvatska vatrogasna zajednica,

29. Institut za migracije i narodnosti,
30. Hrvatska komora poreznih savjetnika,
31. Sigurnosno-obavještajna agencija,
32. Agencija Alan,
33. Hrvatska zaklada za znanost,
34. Imunološki zavod,
35. Hrvatska komora primalja,
36. Hrvatska narodna stranka,
37. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Stručna podrška u zaštiti gradiva izvan arhiva

Izdano je 37 rješenja o suglasnosti/odobrenja na interne pravilnike o zaštiti dokumentarnog i arhivskog gradiva i/ili popisa gradiva s rokovima čuvanja, dok je jedan zahtjev odbijen.

Na zahtjev posjednika izdano je 138 rješenja o odobrenju izlučivanja ili djelomičnog izlučivanja gradiva. Ukupna količina izlučenoga gradiva je 38 097,53 d/m. Proveden je i 1 postupak za izlučivanje u HDA-u.

Obavljeno je 44 obilazaka/uvida i sastanaka i izdano 51 mišljenje u pisanom obliku vezano uz stručno savjetovanje i rješavanje pojedinih problema rukovanja i upravljanja gradivom određenih stvaratelja, kao što su uredsko poslovanje, hodogrami dokumentacije, vrednovanje gradiva, ovlaštenja za postupanje, izlučivanje gradiva, izradba internih akata o postupanjima s gradivom i dr. Osim pisanim putem, upute o raznim stručnim postupanjima davane su također telefonski i preko elektroničke pošte.

U promatranome razdoblju davane su upute ovlaštenim djelatnicima službi za zaštitu gradiva izvan arhiva DABJ, DADU, DAM, DAST, DAO, DAPA, DASB, DAŠI, DAVU, DAVŽ, DAZD, oko problematike izlučivanja gradiva, izradbe skupnih popisa, izradbe internih akata stvaratelja, posjednika ili vlasnika gradiva.

Kao dio aktivnosti u okviru C2.2.R3 poglavlja Nacionalnoga plana oporavka i otpornosti, dio stručnih djelatnika konstantno sudjeluje na koordinacijama izradbe novoga arhivskog informacijskog sustava, te u radu Stručne radne skupine za provedbu Postupka 5. Sređivanje, izlučivanje i odabiranje gradiva na papiru kod pravosudnih tijela.

Održan je jedan sastanak predstavnika službi za gradivo izvan arhiva.

Na zahtjev tijela javne vlasti i drugih osoba izdane su 3 potvrde o sukladnosti pravila, tehnologije i postupaka pretvorbe gradiva u digitalni oblik (Oganj d. o. o., Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine /druga provjera sustava/, Iron Mountain d. o. o.), a u završnoj fazi provjere obrasca i dokaznih materijala jest zahtjev Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Podrška javnim tijelima i drugim osobama u tom segmentu rada pružana je i održavanjem stručnih konzultacija i sastanaka (Kamgrad d. o. o., Radnik d. d., Kraš d. d., Mobil Leasing d. o. o., Cemex Hrvatska, Mikrocop d. o. o., Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska lutrija d. d., INA d. d., HRT – Hrvatska radio-televizija, Grad Makarska, Hrvatska liječnička komora, RIT Croatia, Općina Malinska, HROTE d. o. o., HALMED – Agencija za lijekove i medicinske proizvode). Rješavani su i pojedinačni upiti evidentiranih stvaratelja iz mjerodavnosti područnih državnih arhiva (Split, Rijeka, Dubrovnik) iz područja pretvorbe gradiva i postupaka provjere sukladnosti. Konzultacije i upute davane su i telefonskim i elektroničkim putem.

Stručno usavršavanje djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva

U 2023. održana su četiri *Tečaja uredskoga poslovanja i upravljanja dokumentacijom* za djelatnike na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskom gradivom izvan arhiva (modul 1 Programa usavršavanja prihvaćenoga na Stručnom vijeću). Tečajevima je prisustvovao 151 polaznik.

Održana je i specifično kreirana edukacija za djelatnike na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom Ministarstva obrane.

Preuzimanje gradiva u Arhiv

U izvještajnom je razdoblju preuzeto 240 metara konvencionalnoga javnog arhivskog gradiva te filmsko gradivo na raznim medijima s pratećom dokumentacijom (popratnim filmskim gradivom).

Otkupom ili darovanjem preuzeto je oko 65 metara konvencionalnoga privatnog gradiva obiteljskih i osobnih fondova Pušković-Borovečki, Saletto, Haberle, Kučera, Velčić, Silađin, Crnčić, Mažuran, Kolin, Paulik-Matošević, Praunsperger i Cesarec, potom 515 fotografija na raznim medijima (pozitivi, negativ, dija pozitivi), 7 zemljovida, 2 grafike te jedna pjesmarica iz 18. stoljeća.

Vrsta postupka	Broj postupaka
Preuzimanje po službenoj dužnosti	3
Otkup	16
Darovanje	9
Mišljenje o otkupima drugih državnih arhiva	1
Odbijeni prijedlozi	2
Pohrana	-
Primopredaja s drugim arhivima	-
Postupci u tijeku	36
Ukupno	67

Statistika rada Povjerenstva za preuzimanje javnog i privatnog arhivskog gradiva u HDA-u u 2023. godini.

21.235,56 €

– iznos sredstava za otkup arhivskoga gradiva odobrenih Arhivu od Ministarstva kulture u okviru financiranja javnih potreba u kulturi u 2023. godini

O preuzetome arhivskom gradivu vode se Knjiga primljenoga arhivskog gradiva, Knjiga pohranjenoga arhivskog gradiva i Opći inventar arhivskog gradiva HDA, u konvencionalnom i digitalnom obliku.

Opći inventar ažuriran je sukladno postupcima preuzimanjima gradiva stvaratelja i posjednika izvan arhiva, ali i internim primopredajama i revizijama u odjelima i odsjecima HDA-a. Nastavljena je revizija Općeg inventara kojoj je cilj provjera i utvrđivanje podataka o statusu fondova i zbirki, razini opisa, objavljenim obavijesnim pomagalima i dr.

4. Poboljšanje uvjeta za dugoročno očuvanje i iskoristivost gradiva

Arhiv je obavezan osiguravati primjerene uvjete za preuzimanje gradiva stvaratelja/posjednika u svojoj nadležnosti koje im više nije potrebno u tekućem poslovanju, bilo da je riječ o elektroničkom gradivu ili onome na konvencionalnom ili drugim nekonvencionalnim medijima. Aktivnosti na tom području usmjerene su na poboljšanje načina upravljanja uvjetima u spremištima, uređenje novih spremišnih prostora za preuzimanje prinova gradiva, poboljšanje uvjeta u postojećim arhivskim spremištima, provođenje mjera aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva, tehničko uređivanje gradiva koje još nije primjereno tehnički uređeno, unaprjeđenje informacijskoga sustava arhiva na način da obuhvaća i podrži upravljanje spremištima i gradivom u procesu obradbe i uporabe, izradbu plana postupanja u slučaju katastrofe ili nesreće, provjeru i uvježbavanje postupanja te pokretanje projekta uspostave e-arhiva.

Ostvarili smo sljedeće.

Uređenje novih spremišta

Zbog stalne potrebe za spremišnim prostorima, HDA je prije godinu dana izgradio i uredio tri dodatna spremišna objekta u Kerestincu.

Postojeća arhivska spremišta

Arhiv trenutačno raspolaže s oko 14 500 m² spremišnoga prostora. Na svim su lokacijama provedena redovita ispitivanja i potrebni radovi na održavanju spremišta i opreme, te su sukladno protokolima praćeni i održavani normirani mikroklimatski i sigurnosni uvjeti.

Upravljanje gradivom u spremištima

Konstantno se ažuriraju nacrti spremišnih prostorija (s policama) te nacrti vatrogasnih aparata i hidranata u spremištima, a također se stalno dopunjuju i oznake fondova. U protekloj su godini provjereni tehnički podatci o spremištima te su u tome smislu ažurirane promjene u excel-tablici i na tehničkim listovima spremišta. Sve navedeno obavljeno je za sve lokacije HDA-a: Marulićev trg, Savska cesta, Kaptol, Januševac, Kerestinec.

Gradivo i oprema povremeno se premještaju unutar spremišta Arhiva, ovisno o tekućim potrebama manipulacije gradivom, optimalne i sigurne upotrebe spremišnih prostorija, te racionalizacije resursa potrebnih za dopremu gradiva iz dislociranih spremišta.

Mjere aktivne zaštite ugroženog ili oštećenog gradiva: tehničko opremanje, konzerviranje i restauriranje, mikrofilmiranje, digitalizacija

Kroz posebne programe interventne zaštite i obradbe arhivskoga gradiva nabavljene su kutije i oprema za zaštitu mikrofiševa, arhivske kutije za opremanje gradiva većeg formata, neutralna valovita ljepenka, pomoćni materijal za izradbu mapa i gotove mape za zaštitu nacrti i karata velikoga formata, beskiselinski papir za izradbu omota te zaštitna ambalaža za filmsko gradivo.

Ukupno je restaurirano i konzervirano 5188 listova i 280 fotografija, preventivno je zaštićen 891 list, pripremljeno za digitalizaciju 11 000 jedinica i izrađena 43 uveza, od toga 39 obavijesnih pomagala. Izrađene su 22 jedinice zaštitne ambalaže (1 zaštitna kutija, 14 paspartua, 2 zaštitna fascikla i 7 košuljica) za gradivo sljedećih fondova Hrvatskoga državnog arhiva:

- HR-HDA-2. Sabor Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije,
- HR-HDA-13. Ugarsko namjesničko vijeće,
- HR-HDA-31. Srijemska županija,
- HR-HDA-69. Hrvatsko-slavonsko namjesništvo,
- HR-HDA-88. Rudarsko satništvo,
- HR-HDA-902. Kartografska zbirka,
- HR-HDA-907. Zbirka stampata,
- HR-HDA-1220. CK SKH,
- HR-HDA-1616. Predsjedništvo SR Hrvatske ,
- HR-HDA 367. Državni zavod za statistiku,
- HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SR Hrvatske,
- HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede,
- HR-HDA-2009. Zbirka fotoalbuma.

Za potrebe drugih imatelja arhivskog gradiva restaurirano je ukupno 4475 lista/jedinica, 9 fotografija, preventivno zaštićeno 815 listova. Uvezane su ukupno 23 knjige i izrađeno je 20 jedinica zaštitne ambalaže (12 zaštitnih kutija, 6 paspartua i 2 zaštitna fascikla). Svi obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi dokumentirani su u pisanom obliku i fotodokumentirani digitalnom kamerom. Opseg dokumentiranja i fotodokumentiranja prilagođen je važnosti te stupnju i složenosti oštećenja konzerviranog i restauriranog gradiva.

HDA je i do rujna protekle godine posvećeno sudjelovao u projektu *Digitalizacija kulturne baštine: e-Kultura* (DKB) u svrhu obradbe, izradbe metapodataka, digitalizacije te agregiranja snimaka za javnu objavu. Zahvaljujući ukupnim naporima djelatnika Arhiva, kao i 17-ero angažiranih studenata, sveukupno su do kraja ovoga izvještajnog razdoblja snimljene 3 176 524 snimke, a na portalu eKultura objavljeno je gotovo 100 000 snimaka.

1. HR-HDA-2. Sabor Kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije (povlastice i druga najvažnije kraljevinske isprave),
2. HR-HDA-25. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva,
3. HR-HDA-34. Zagrebačka županija,
4. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. Pravila društava. IV B res. SDDS,
5. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH,
6. HR-HDA-367. Državni zavod za statistiku,
7. HR-HDA-421. Javno tužilaštvo SRH,
8. HR-HDA-646. Pavlinski samostan u Dobroj Kući,
9. HR-HDA-647. Pavlinski samostan na Gariću,
10. HR-HDA-876. Zbirka najstarijih hrvatskih povelja,
11. HR-HDA-902. Kartografska zbirka,
12. HR-HDA-903. Grafička zbirka,
13. HR-HDA-1071. Iseljenički komesarijat,
14. HR-HDA-1076. PONOVA. DKI,
15. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede NRH. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju. Odluke komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju,
16. HR-HDA-1220. SKH CK. D dokumentacija,
17. HR-HDA-1361. Cenzura i zabrana tiska,
18. HR-HDA-1363. Politička situacija,
19. HR-HDA-1421. Arhiv mapa,
20. HR-HDA-1549. ZIG NDH,
21. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH,
22. HR-HDA-1616. Predsjedništvo SRH,
23. HR-HDA-1633. Zbirka statuta,

24. Vjestnik MINORS-a.

Digitalizacijom u redovnome radnom procesu zaštićeno je 247 filmskih zapisa iz nacionalne filmske zbirke (6 dugometražnih i 241 kratkometražno filmsko djelo).

Nastavljena je i suradnja s Ustanovom Zagreb film na projektu restauracije deset filmova iz produkcije Zagreb filma te s Hrvatskim filmskim savezom na pripremi gradiva za postupke zaštite i restauracije dvaju naslova iz produkcije Hrvatskoga filmskog saveza.

5. Sposobnosti i kompetencije

Ključan čimbenik u ostvarenju zadaća Arhiva jesu sposobnosti, kompetencije i motiviranost zaposlenika i suradnika. Zaposlenicima nastojimo osigurati uvjete da uz rad usavršavaju svoje vještine, osobito da razviju kompetencije važne za rad u digitalnom okruženju. Nastojimo razvijati radno okruženje koje potiče na suradnju, inicijativu i kreativnost u obavljanju posla, vodeći brigu o učinkovitosti i racionalnosti radnih procesa, pravila i sustava koji ih podupiru. Ostvarili smo sljedeće:

Matični poslovi arhivske službe

Hrvatski državni arhiv vodi središnje evidencije arhivske službe u RH. Kao administratori sustava, djelatnici Arhiva pružali su stručnu pomoć državnim arhivima u radu u trenutačno postojećemu arhivskome informacijskom sustavu, kao i u uključivanju stvaratelja/posjednika gradiva iz njihove nadležnosti.

U sustavu su obavljani sljedeći poslovi: registracija novih korisnika (5), savjetodavna pomoć telefonom (40) i elektroničkom poštom (83), te pružanje pomoći radi uklanjanja poteškoća u korištenju sustavom. Na zahtjev korisnika izvršene u izmjene statusa zapisa nižih jedinica fonda HR-HDA-1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju (2593 zapisa), HR-DAVŽ-SCKC-62. NOO Drnje (125 zapisa), HR-DARI-1361. Mjesna zajednica Omišalj te zapisa stvaratelja, obavijesnoga pomagala i fonda HR-HDA-1360. Kotarska komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju. Jedan je zapis deaktiviran.

Ažurirana je Evidencija zaposlenih u državnim arhivima sa stanjem na 31.12. 2023.

Prikupljana je i evidentirana dokumentacija o radu područnih državnih arhiva: izvješće o radu (19), program rada (15), primopredaja gradiva (56), obavijesna pomagala (57). Tehnički su uređena 24 obavijesna pomagala te je nastavljena revizija dokumentacije državnih arhiva u RH te je ona obavljena za DA u Splitu.

Arhiv je kroz Nacionalnu arhivsku savjetodavnu službu kreirao i pripremao različite programe edukacija za zaposlene u državnim arhivima.

HDA pruža stručnu i administrativnu podršku stručnim povjerenstvima Hrvatskoga arhivskog vijeća, koja djeluju na razini arhivske službe. Povjerenstvo za polaganje stručnih ispita u arhivskoj struci održalo je 2 ispitna roka kojemu su pristupila 23 kandidata (od kojih je 20 ispit položilo) te obavljalo konzultantski rad s obveznicima stručnih ispita, razmatralo prijavljene teme i obavilo pregled stručnih i praktičnih radova. Stručno povjerenstvo za dodjelu viših stručnih zvanja u arhivskoj struci obradilo je 21 zahtjev za dodjelu viših zvanja. Povjerenstvo za ispite o stručnoj osposobljenosti djelatnika na poslovima upravljanja dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva, u izvještajnom je razdoblju održalo 8 ispitnih rokova. Pristupila su 354 kandidata, a ispit je položio njih 331.

Povećanje stručnih i organizacijskih sposobnosti Arhiva i osiguranje dostupnosti resursa iz više izvora

HDA je član Međunarodnoga arhivskog vijeća (ICA), Međunarodnoga udruženja filmskih arhiva (FIAF) i Europskoga udruženja filmskih arhiva (ACE), a u 2023. nastavljena je redovita suradnja s konzorcijem ICARUS, potom s Forumom slavenskih kultura te drugim međunarodnim tijelima i udruženjima. Na području međunarodne suradnje nastavljena je bilateralna suradnja s nacionalnim arhivima i arhivskim ustanovama i udrugama iz država u okruženju.

Također je ostvarena suradnja s većim brojem ustanova i društava na izvršenju zajedničkih programa ili pojedinih aktivnosti drugih ustanova koje su vezane uz arhivsku djelatnost. Stručni su djelatnici HDA-a tijekom godine sudjelovali i u radu različitih stručnih tijela i povjerenstava drugih ustanova: Hrvatskoga arhivskog vijeća, Vijeća za kulturna dobra, Hrvatskoga audiovizualnog vijeća, Predsjedništvu Hrvatskoga arhivističkoga društva, Predsjedništvu Hrvatskoga kartografskog društva, upravnim odborima Državnoga arhiva u Zagrebu, Državnoga arhiva u Osijeku, Državnoga arhiva u Karlovcu, Državnoga arhiva u Zadru, Društva za hrvatsku povjesnicu, potom Programsko-znanstvenoga odbora Seminara AKM, Povjerenstva za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja žrtava Drugoga svjetskog rata i groblja poslijeratnog razdoblja, Povjerenstva Ministarstva branitelja za provedbu projekta digitalizacije arhivske dokumentacije iz Domovinskoga rata, Savjeta Škole medijske kulture i dr.

Djelatnici Arhiva tijekom godine kao slušači ili izlagači sudjelovali su na 30-ak seminara, predavanja, tečajeva, okruglih stolova i drugih stručnih i znanstvenih skupova u zemlji i inozemstvu, vezano uz arhivsku i srodne djelatnosti, te administrativnu i tehničku podršku radnim procesima Arhiva.

Administrativna i tehnička podrška radnih procesa i sustava Arhiva

U 2023. je održano 11 sjednica Poslovnoga kolegija.

Pojedini su se poslovi obavljali u okviru desetak stalnih stručnih povjerenstava, odbora i uredništava: Povjerenstvo za odabiranje i izlučivanje arhivskog i dokumentarnog gradiva izvan arhiva i u HDA, Povjerenstvo za utvrđivanje svojstva kulturnog dobra za arhivsko gradivo, Povjerenstvo za preuzimanje javnog i privatnog arhivskog gradiva, Knjižnični odbor, Uredništvo *web*-stranice i Facebooka HDA-a, uredništava časopisa *Arhivski vjesnik* i *Fontes – Izvori za hrvatsku povijest*, Povjerenstvo za razmatranje prihvatljivosti jednokratnog iznajmljivanja prostora, Odbor za zaštitu na radu.

Tijekom godine je djelovalo je i Radničko vijeće, a poslovne su aktivnosti provodile i osobe s posebnim ovlaštenjima: službenik za informiranje; službenik za zaštitu osobnih podataka; ovlaštenik za nadzor nad prikupljanjem, obradom, korištenjem i dostavom trećim osobama osobnih podataka radnika; povjerenik za etiku; osoba zadužena za nepravilnosti; savjetnik za informacijsku sigurnost; osoba za promicanje ravnopravnosti spolova; osoba ovlaštena za primanje i rješavanje pritužbi vezanih uz zaštitu dostojanstva zaposlenika; sindikalni povjerenik; povjerenik radnika HDA-a za zaštitu na radu; povjerenik za otpad u HDA-u.

Redovito su prikupljeni i obrađivani podatci o sudjelovanju djelatnika HDA-a na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Obavljani su zadatci u vezi s planiranjem rada i izvješćivanjem o radu, koordiniranjem posebnih programa i projekata, te su po potrebi održavani radni sastanci pojedinih stručnih grupa, odjela i odsjeka.

Djelatnici Odjela općih i računovodstvenih poslova redovito su obavljali sve pravne, financijsko-knjigovodstvene, kadrovske, administrativne, materijalne i tehničke poslove prema važećim zakonskim propisima i prema potrebama HDA-a.

Također su redovito obavljani svi poslovi uredskoga poslovanja HDA-a. Provedeni su svi planirani otvoreni postupci javne nabave i postupci jednostavne nabave. Praćeno je stanje objekata, instalacija i opreme, organizirani potrebni popravci i radovi, provedena sva ispitivanja i servisi na svim lokacijama koje je Arhiv dužan provesti prema zakonskim propisima, te obavljene radnje potrebne za održavanje okoliša i zelenih površina oko objekata Arhiva.

U segmentu održavanja i poboljšanja IT infrastrukture provedene su sve redovite aktivnosti kojima je cilj osigurati raspoloživost resursa i usklađenost IT sustava s potrebama ustanove i stoga su znatno povećani kapaciteti za pohranu digitalnoga gradiva. Nabavljeni su:

- HP Storage sustav za pohranu podataka s 280 terabajta (TB) raspoloživog prostora
- nadograđen je HP Storage sustav s dodatnim diskovima s dodatnih 150 TB prostora za pohranu
- manji Synology diskovni sustav za prijenos digitalnog gradiva u Kerestinec
- 3 nova poslužitelja.

Odjel općih i računovodstvenih poslova u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2023. redovito je obavljao sve pravne, financijsko-knjigovodstvene, kadrovske, administrativne, materijalne i tehničke poslove, prema važećim propisima i potrebama HDA-a.

KLASA: 001-01/24-02/02

URBROJ: 565-01/2-24-1

Zagreb, 28. veljače 2024.

IZVJESTITELJ

Dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj

Doneseno na 8. sjednici Upravnog vijeća Hrvatskoga državnog arhiva 26. ožujka 2024.

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOG VIJEĆA
HRVATSKOGA DRŽAVNOG ARHIVA**

Dr. sc. Dražen Kušen